

ring af kompetenceforholdene samtidig med, at det medfører en forenklet administration.

ad stk. 1

Bestemmelsen opregner de fortidsminder, der umiddelbart er beskyttet efter naturfredningsloven. I forhold til den hidtil gældende bestemmelse er broanlæg udskilt af bestemmelsen, men bautasten, skibssætninger og ødekirkegårde er medtaget i denne kategori.

Under den automatiske beskyttelse har man i overensstemmelse med de retningslinjer, der blev lagt ved gennemførelsen af den første generelle fortidsmindebeskyttelse i 1937, kun anset de fortidsminder, der ikke var under dyrkning med jævnlig omdrift som omfattet af § 48. Dog er visse voldsteder og lignende fredet med tilladelse til fortsat dyrkning.

Navnlig i de senere år er en del af de tidligere overpløjede fortidsminder gået ud af dyrkning og de vil herefter kunne anses som omfattet af § 48. I almindelighed vil man anse de fortidsminder, som ikke har været dyrket i 10 år, som omfattet af beskyttelsen.

Baggrunden for, at broanlæg er udskilt og medtaget i stk. 3 som fortidsminder, hvor tinglysning kræves for at beskyttelsen indtræder, skal ses i, at denne monumenttype, der udover de egentlige broer tillige omfatter stensætninger og lignende, kan give afgrænsningsproblemer i forhold til bygningsfredningslovens område. For at sikre en hensigtsmæssig administration af de to parallelle beskyttelsesinstitutter vil man i forbindelse med stillingtagen til de enkelte broanlæg kunne knytte det i det enkelte tilfælde mest hensigtsmæssige beskyttelsesinstitut til broanlæggene. De broer, hvis beskyttelse først og fremmest tager udgangspunkt i deres arkitektoniske værdi, vil således blive fredet efter bygningsfredningsloven, hvorimod de ikke vil blive underlagt fortidsmindebeskyttelsen. De broanlæg, hvis værdi primært fremtræder som bærer af kulturhistoriske vidnesbyrd, vil på den anden side kunne tinglyses som fortidsminder.

Baggrunden for at medtage bautasten som umiddelbart beskyttede fortidsminder er, at deres beskyttelse i medfør af den hidtil gældende § 48 reelt har svaret til den, der er knyttet til forslaget § 48, stk. 1. Skibssætninger og ødekirkegårde er medtaget for at komplettere beskrivelsen af de beskyttede fortidsminder. De to fortidsmindetyper anses i forvejen for at være omfattet af beskyttelsen, men er ikke udtrykkelig nævnt, skønt de udgør selvstændigt arkæologisk definerede fortidsmindetyper.

I forhold til den hidtil gældende lovtækt er der endvidere sket en klargøring af regler om indseendet med udstykning og lign., idet den hidtidige bestemmelse, der anvender udtrykket »det areal, hvorpå fortidsmindet er beliggende«, har givet anledning til tvivlstilfælde. Ved den ændrede formulering fastslås det, at det er fortidsmindet, der ikke må deles.

ad stk. 2

Bestemmelsen svarer til den hidtil gældende, hvor efter man ved tinglysning kan sikre fortidsminder, som ikke er synlige i terrænet. Ved den nye bestemmelse er det dog sikret, at sådanne fortidsminder ikke omgives af en 100 m beskyttelseslinje. De fortidsminder, der ikke er synlige i terrænet, må anses for tilstrækkeligt beskyttede ved § 48 alene, når der som i forslaget § 48, stk. 5 gives mulighed for at lade beskyttelse af f.eks. ruiner under terræn være gældende for hele det matrikelnummer, hvorpå de formodes at ligge.

ad stk. 3

I denne bestemmelse medtages dels en række monumenttyper, der ikke er umiddelbart erkendelige som fortidsminder, og dels en række fortidsminder (runesten, helleristningssten og andre kultsten), som ofte er flyttet fra deres oprindelige placering. Også for disse fortidsminder anses det for nødvendigt, at beskyttelsen forudsætter en tinglysning.

I forhold til den hidtil gældende § 48 medtager bestemmelsen værfter, dvs. kunstigt anlagte forhøjninger, som har skullet beskytte bebyggelsen i marskområder mod oversvømmelser, i opregningen af fortidsmindetyper, og helligkilderne kan beskyttes, også selvom der ikke er konstateret faste anlæg i forbindelse med kilden.

De i denne bestemmelse nævnte fortidsminder er omgivet af en 100 m beskyttelseslinje.

ad stk. 4

Udover kors, milepæle, vildtbanesten og lignende, der hidtil har været omfattet af § 48, stk. 2, er der i dette stykke opregnet en række fortidsmindetyper, der ikke tidligere har været omfattet af fortidsmindebeskyttelsen efter naturfredningsloven. Disse fortidsmindetyper indgår imidlertid i vor almindelige opfattelse af, hvad der er fortidsminder med en betydelig vægt. De lokale – ofte parallelle kulturtraditioner knytter sagn, legender og nyere begivenheder til disse lokaliteter på en måde, der svarer ganske til de allerede beskyttede fortidsminder. I svensk lovgivning om fortidsmindebeskyttelse er de tilsvarende fortidsmin-